

Předmět a předmětnost / Nepředmětnost a „předměty“

Každá myšlenka se vyznačuje tím, že se k něčemu odnáší, že na něco míří, že není prostě a pouze určitým myšlenkovým aktem, výkonem, ale že se vztahuje k něčemu dalšímu, co není její součástí ani složkou. Proto mluvíme o její intencionalitě, neboť jde o její aktivní vztahování, nikoli o pohled zvnějšku. A stalo se běžným zvykem mluvit o tom, k čemu se myšlenkový akt vztahuje, jako o jeho „předmětu“. Zároveň však slovo „předmět“ má ještě jiný význam, neboť je chápán (ať už vědomě či nevědomky) jako charakteristický rys určité věci, a to bez ohledu na to, zda se k ní nějaké myšlení vztahuje nebo nevztahuje. V prvním smyslu to, co se stane předmětem nějakého myšlenkového aktu, se samo nijak nemění – to, že něco míníme nebo že na něco myslíme, nepřidává tomu míněnému nebo myšlenému nic navíc, ale ani z něho nic neubírá: tím, že je něco míněno, nestává se nikterak čímsi předmětným nebo aspoň předmětnějším, než bylo (nebo je), i když míněno nebylo (není). Naproti tomu způsob myšlení, kterým celá staletí, ba dokonce půl třetího tisíciletí ovlivnili evropské (západní) myšlení staří Řekové, je – jak říkáme – zpředměťující, tj. už jen tím, že je nějaká věc (skutečnost) tímto způsobem míněna (myšlena), bere ji toto zpředměťující myšlení jako předmětnou, a to i když předmětná není, ať už je tomu tak, že není předmětná vůbec nebo že na svou předmětnost (předmětnou stránku) nemůže a nesmí být omezována, redukována. Poněť o tom, že některé skutečnosti nemohou a nesmí být chápány jako předmětné, se ovšem v posledních tak dvou staletích silně rozšířilo, jak o tom svědčí dokonce slovní formulace. A tak musíme brát na vědomí, že učinit něco „předmětem“ svých úvah, nemůže a nesmí nezbytně znamenat, že to zpředměťujeme, že to proměňujeme svým přístupem na předmětnou skutečnost, tedy na „předmět“ ve smyslu ontologickém. A pokud tak přece jen činíme, musíme to rozpoznávat jako chybu svého zpředměťujícího přístupu.

(Písek, 140622-1.)